

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tribunal Poenitentiae Sev Libri Dvo Prior De Poenitente Ut Reo Posterior De Confessario Ut Judice

Stoz, Matthäus

Anno M.DC.LXXXIX.

Quæstio I. De ipsa Contritione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37144

QUÆSTIO I

De ipsa Contritione.

I. **E**X varijs hujus vocis *Contritio* acceptionibus ea huc spectat, quæ denotat dolorem de peccatis commissis, seu detestationem eorundem, idque eâ metaphorâ, quod cor hominis peccatis induratum quasi scindat, comminuat & quodammodo emolliat, reddatque tractabile, & Divinæ voluntati morigerum. Hâc vocis significatione suppositâ, reliqua, quæ ad contritionem pertinent, prosequamur.

ARTICULUS I.

De Contritionis Necessitate ad Confessionem Sacramentalem.

2. Postquam egimus præcipuè de ea cura, quam quisque priùs, quam confiteatur, in conscientia sua exactè discutienda, peccatisque saltem mortalibus in ordinem redigendis ponere debet, de altera quoque, quæ non minor esse debet, agere oportet. Ea verò est, ut dolor de peccatis commissis ante confessionem, vel saltem ante absolutionem exciretur, cum proposito emendationis in futurum, qui sanè dolor nunquam est omissendus; id quod sumitur ex Concilio Trident. *sess. 14. c. 3.* ubi contritio recensetur inter partes Sacramenti Pœnitentiæ: parte autem vel unâ duntaxat deficiente, totum non posse amplius subsistere, constat. Et ratio est, quia sine contritione confessio non potest habere rationem veræ accusationis sui ipsius (nemo enim verè &

sine fucò se de aliquo accusat, de quo non verè etiam dolet) sed erit simulata duntaxat accusatio, aut historica quædam enarratio, & consequenter tota actio non habebit veram rationem Judicij, quod tamen ad hoc Sacramentum requiritur. Taceo, quod idem Sacramentum ex sua natura & institutione ordinatum sit ad peccatorem cum DEO reconciliandum, & ideo etiam *Reconciliationis Sacramentum* appellari solet. Debet ergo accusatio sui, quæ in eo fit, tendere ad reconciliationem cum DEO: ad quod necessariò requiritur, ut sit signum internæ pœnitentis, & consequenter, ne sit signum falsum, debet ex tali interna pœnitentia procedere. Bonac. *D. 5. q. 3. p. 2. n. 4.* Coninch. *D. 4. s. 4. n. 34.* & alij. Ex quibus breviter

3. Patet, contritionem ad bonam confessionem esse ad eò necessariam, ut, si desit, illa nihil sit valitura, imò & in sacrilegium transitura, etsi peccata, quæ exposita sunt, essent non nisi venialia. Bonac. *n. 8.* Suar. *D. 20. s. 6. n. 4. & 5.* Reginald. *l. 5. n. 47. & 60.* Henric. *l. 4. c. 26. n. 7.* ut proinde fieri possit, ut, qui nullius peccati mortalis antea commissi conficius ad confessionem accedit, inde gravi scelere obstrictus redeat. Licet igitur diligens opera in examine conscientie collocanda sit, diligentior tamen & longè accuratior ponenda est in dolore de peccatis excitando: qui, quò fuerit vehementior, eò etiam majorem conferret gratiam per Sacramentum, magisque à peccatis deinceps absterrebit.

AR-

ARTICULUS II.

In quo consistat Contritio?

4. Ut, quid Contritio sit, probè quis noscat, operæ pretium videtur, omnes Actus, qui ad eam quoquo modo pertinent, ante oculos statuere. Ante omnes igitur ad veram contritionem necessariò præsupponuntur actus Fidei & Spei de venia peccatorum per merita Christi à DEO obtinendâ: nemo enim doleret de suis peccatis, nisi crederet DEUM esse, eumque per peccata offensum, & ob ejus in promissis fidelitatem, & in remittendis peccatis misericordiam & bonitatem, speraret veniam. His actibus velut basi ac fundamento Contritionis suppositis, sunt adhuc plures alij, qui ad eam concurrunt.

5. I. Est cognitio malitiæ seu peccati & malorum cum peccato connexorum, qualia sunt ipsa DEI offensa, reatus pœnæ sive æternæ in inferno, sive temporalis in hac vel alterâ vitâ in purgatorio sustinendæ, amissio Divinæ gratiæ & amicitia, ac donorum omnium supernaturalium, conscientia remorsus & inquietudo, ignominia, de quibus videri potest Reginald. l. 2. c. 5. à n. 59. usque ad finem capituli. Hanc autem cognitionem ad contritionem pertinere inde patet, quòd, sicut voluntas nihil profequitur amando, quod cognitum non fuerit ut bonum, ita etiam nihil persequitur odiendo, detestando & averfando, nisi cognoscatur esse malum. II. Hunc intellectus actum sequitur in voluntate absolutum desiderium, ea mala à se removendi. III. Detestatio seu displicentia de

peccato commisso cum desiderio conditionato, factum, si fieri posset, reddendi infectum. Hic desiderij actus vocari solet velleitas, & absolutè est inefficax (nequit enim fieri, ut, quod factum est, reddatur infectum) efficax tamen est sub conditione, ut, si fieri posset, non fecisset, quo se inquinavit & DEUM offendit. IV. ex hac detestatione sequitur in appetitu rationali seu voluntate quidam dolor, & tristitia de culpa commissa. Imò V. in appetitu quoque sensitivo oritur ex imaginatione peccati, sensibili modo propositi, horror aliquis & dolor, quandoque tam vehemens, ut etiam lacrimas, gemitus & suspiria exprimat. VI. voluntas seu absolutum propositum nunquam amplius faciendi, seu repetendi, quod malè gestum est, neque DEUM in ulla alia re offendendi, & quod consequens est, mandata DEI integrè observandi. VII. oblatio ad satisfaciendum pro peccatis commissis, & resolutio sui puniendi, sive Divinum honorem læsum in se vindicandi.

6. Ex his actibus solus tertius est, in quo formaliter consistit contritio. Suar. D. 3. f. 3. n. 7. Navar. in Man. c. 1. n. 2. Reginald. l. 5. n. 2. & alij. Ea verò ut fructuosa sit, necessariò debet habere adjunctum sextum Actum, seu voluntatem DEUM amplius non offendendi, potèstque describi in hunc ferè modum: *Est detestatio peccati commissi cum firmo proposito vitam in melius commutandi, & deinceps nunquam amplius peccandi.* Desumpta est hæc definitio ex Concilio Trident. sess. 14. c. 4. cum hoc tamen discrimine, quòd Concilium dixerit, contritionem esse simul dolorem: unde aliqui

occasionem sumperunt cum Coninch. *D. i. d. 2. n. 10.* Et dicendi, contritionem consistere simul in utroque actu, dolore nempe & detestatione. Sed dolor iste non tam est formalis ratio contritionis constitutiva, quàm, ut Reginald. *l. c.* & alij notant, effectus quidam necessarius ex detestatione, perinde ut lumen in corpore pellucido ex presentia corporis lucidi, ortus. Et ideo particula ista addita reddit definitionem non merè formalem, sed etiam causalem simul: cum è contritio illa, quam ex Concilio Florent. in lit. Unionis accepimus, sit merè causalis, per effectum, tanquam per aliquid notius, tradita in hæc ferè verba: *Contritio est dolor animi de peccatis commissis cum proposito non peccandi de cetero.*

ARTICULUS III.

De Motivo Contritionis.

7. Hoc nomine intelligitur ratio, potentiam, seu intelligentem seu volentem, movens ad actum sibi competentem elicendum. Hoc posito difficultas, quæ hujus loci propria est, in eo versatur, qualenam motivum esse debeat, quo contritio, ut sit idonea ad Sacramentum dispositio, nititur: cuique enim rei, quam detestamur, averfamur & fugimus, inest aliquid, quod ad detestationem, & displicentiam erga illam nos permoveat.

8. Igitur in quolibet peccato complura sunt, quæ reddant id detestabile. I. est, quod sit contra rectam rationem, seu, quod dedeceat naturam rationis capacem sic agere. Idem ferè aliis verbis exprimunt, qui dicunt, ipsam peccati tur-

pitudinem esse rationem, propter quam illud sit detestabile. II. quia adversatur specialia cui virtuti, v. g. castitati, obedientiæ, temperantiæ &c. III. quia cultui divino opponitur. IV. quia lædit jus DEO debitum; DEUS enim ratione supermi, quod in creaturas earumque actiones habet, dominij, habet jus exigendi à creatura rationali observantiam suorum præceptorum. Et hac ratione peccatum induit rationem *injuria*: hæc enim tum fit, quando de re (alienâ scilicet) aliud fit, quàm voluntate Domini constituitur: id quod contingit etiam tunc, cum peccatum committitur; tunc enim de actionibus nostris liberis aliud fit, quàm quod voluntate Domini (DEI) constitutum est. V. quia præbet DEO rationabilem titulum & fundamentum odij, iræ & indignationis contra peccatorem, seu (quod eodem recidit) reddit peccatorem DEO ingratorum & odibilem, DEUM autem peccatori offensum & iratum: quâ consideratione peccatum habet rationem *offensa*. VI. quia nos privat bonis supernaturalibus gratiæ & resultantis inde gloriæ, & malorum gravissimorum, pœnæ scilicet æternæ in gehenna, vel temporalis in purgatorio sustinendæ nos reos constituit. VII. quia mala, etiam temporalia, in hac vita toleranda, secum adducit, v. g. mortem, infamiam, morbos, anxietatem & perturbationem conscientiæ, multam seu pœnam v. g. verberum, Præceptoribus, Parentibus, Judici humano &c. dandam; sed hæc mala si præcisè considerentur, ut ab homine, vel aliis causis naturalibus proveniunt, non sunt sufficiens motivum ad excitandum dolorem requisitum ad

Sacra-

Sacramentum; sunt verò, si eadem spectentur, ut specialiter etiam à DEO, tanquam justo scelerum vindice proveniunt & permittuntur. Hurtad. *de Sacram.* D. 6. f. 2. apud Dianam 4. p. 11. 4. R. 193. contra Suar. D. 20. f. 2. existimantem, dolorem ex motivo temporalium malorum hujus vitæ profectum non sufficere. Sed si loquatur de ejusmodi malis, prout referuntur ad DEUM in pœnam delicti ea inferentem, communi & receptæ sententiæ adversatur; quod illum voluisse facere, & in hoc sensu eum loqui, mihi non est incredibile; si verò ob ea mala doleat sine respectu ad DEUM, utique non sufficit. VIII. quia per peccata homo se reddit ingratum DEO, cum tamen ab ipso plurima & ingentia beneficia acceperit hætenus, & in dies, imò & in momenta quotidie accipiat. IX. quia displicet DEO à nobis super omnia dilecto, & quasi malum quoddam ipsius est.

9. Pro varietate harum rationum formalium seu motivorum etiam ipsi actus variantur, & ad diversas virtutes pertinent. I. Oritur ex amore virtutis in genere. II. ex ea virtute, cui peccatum opponitur; qualibet enim virtus & bonum suum prosequitur, & oppositum malum fugit, & quidem præ omnibus malis pœnæ: quævis enim malitia moralis major est quocunque malo pœnæ. III. ex Religione, quæ est virtus inclinans ad cultum debitum DEO exhibendum. IV. ex Justitia erga DEUM, quæ præcepta, tanquam DEO jure maximo debita, implere satagit, & eorum transgressiones tanquam veras injurias detestatur, & quantum potest, resarcire contendit. V.

ex Pœnitentia, quæ, prout est specialis virtus, à reliquis distincta, respicit & avertatur peccatum, tanquam id, quod fundat in DEO rationabile odium, displicentiam & indignationem adversus peccatorem, turbat pacem, & constituit inæqualitatem inter DEUM & hominem. VI. ad Spem pertinet: hæc enim non tantum versatur circa ultimum æternæ beatitudinis finem consequendum, sed etiam circa malum illi fini oppositum avertendum. VII. ad amorem sui spectat. VIII. ad gratitudinem, quæ id utique attendit, ut benefactori nostro non inferamus malum. IX. ad charitatem DEI, & inter enumeratos actus præstat, & nomine Contritionis significatur.

10. Quoniam autem DEUS variis modis diligi potest, idcirco necessarium est, eos modos diligenter distinguere, ut tandem sciatur, in quo consistat Contritio, quam *perfectam* appellant. Amor ergo, quo DEUS diligitur, duplex est, Concupiscentiæ unus, alter Amicitia. Amor concupiscentiæ est, quo DEUM, tanquam nobis bonum & utilem diligimus; quatenus nimirum ab eo beneficia accipimus & speramus. Ex hoc amore nascitur detestatio peccati, quatenus non tam DEI malum est, quam nostrum, utpote quod DEUM summum bonum à nobis avertat, jure felicitatis privet &c. detestatio autem hæc ad attritionem spectat, utpote non tam ex amore DEI, quam nostri orta. Amor amicitia, qui & *Benevolentia* vocatur, est, quo DEUS à nobis diligitur, ut in se bonus est, & amabilis, abstrahendo ab omni nostro commodo, inde resultante. Ex hoc amore nascitur detestatio peccati præcisè,
quòd

quod sit aliquid displicens DEO, licet inde nihil nobis mali accideret, neque ulius boni iactura fieret. Et hic Actus *Contritio perfecta* vocatur, & est omnium præstantissimus, utpote qui nihil proprii commodi aut amoris concupiscentiæ admixtum habeat, sed ex puro DEI amore suam trahat originem.

ii. Uterque hic amor DEI potest esse super omnia, id est, talis, ut vi illius homo sit paratus, DEUM præferre omnibus, hoc est, omnia potius mala pati, & omnia bona negligere, quam DEUM graviter offendere, seu quam committere aliquid, quod DEO graviter displiceat, (quod ad amorem amicitiae spectat) aut eum à nobis avertat, quod est amoris concupiscentiæ.

12. Illud verò hic advertendum est, etsi, qui majori Spiritu ducuntur, possint sibi singillatim proponere, & bona, quorum mallent iacturam facere, & mala, quæ potius sustinere parati essent; id tamen non esse necessarium, & ob humanam fragilitatem sæpenumero periculo non vacare. Et idcirco ejusmodi comparationes fragilibus communiter sunt dissuadendæ, ne potius horrore alterius mali propositi, quam peccati, quod sit offensivum DEI summè nobis dilecti, moveantur ad ejusdem peccati detestationem; sic enim non solum sæpè impediretur contritio, sed etiam novum peccatum contraheretur, eligendo potius peccatum, quam malum illud pati; v. g. non oportet expressè dicere: super vitam, super honorem, super divitias &c. DEUM diligo: malo vivus comburi, malo videre & pati mortem & eadem charissimorum parentum, aut gravissi-

mos quosque cruciatus, ipsius etiam inferni sustinere &c. quam DEUM graviter offendere. Sufficit enim virtualis & implicita comparatio, sita in quadam efficacitate, & universalitate amoris, & his ferè verbis exprimi solet, aut potest: *DEUM super omnia diligo, eisque, quantum in me est, in omnibus placere cupio*; consequenter quidquid occurreret DEO displicens, vi hujus resolutionis detestarer, & repellerem. Laym. l. 5. c. 1. n. 7. Coninch. D. 2. d. 5. n. 42. & d. 7. n. 69. Bonac. D. 5. q. 5. s. 1. p. 7. n. 4. Reginald. l. 5. n. 36. Navar. c. 1. n. 21. qui idcirco reprehendit Confessarios, si interrogent pœnitentem, mallèrne potius filios suos, vel se obiisse mortem, quam peccasse, seu, paratúsne potius sit mori, charissimos suos filios perdere, &c. quam peccatum admittere; hæc enim est nimis gravis tentatio. Nam, ut S. Thomas *quodlib. 1. art. 9.* ait, sicut delectabilia magis animum movent ad delectandum, si speciatim, quam tantum generatim, proponantur; ita etiam ea, quæ terrificata sunt, plus terrent, si speciatim cogitentur, quam si generatim: & fieri potest, ut, qui generatim mavult omnia pati, quam peccare mortaliter, nolit hoc aut illud malum specialiter propositum & consideratum.

ARTICULUS IV.

De qualitatibus Contritionis.

13. Etsi, ut supra n. 2. & sequenti dixi, indubitatum sit, dolorem, vel detestationem potius peccati ad valorem confessionis requiri, qualis tamen esse debeat, non est usquequaque expeditum dicere,

dicere. Certum autem est I. dolorem illum non debere esse corporis, seu sensibilem: Navar. c. 1. n. 23. Reginald. l. 5. c. 1. n. 2. sicut enim ad peccatum non requiritur corporis sensus, voluptas, aut complacentia (sola enim mente quandoque consummatur, ut patet in peccato desperationis, hæresis, superbiæ &c.) sed internus consensu voluntatis, approbantis & amplectentis id, quod malum est, & ut tale cognoscitur: ita etiam ad contritionem non requiritur dolor ille sensibilis. Unde licet doloris sensum, aut motum in corpore seu corde non sentias, nec ex oculis lacrimæ fluant, nec ex pectore gemitus erumpant, non ideo deest contritio, utpote quæ consistit in voluntate, improbante & detestante sua peccata, & dolente, quod ea commiserit, ita ut si adhuc integrum esset, nullo modo vellet ea amplius perpetrare, atque adeo firmiter statuatur imposteum evitare.

14. Atque hinc redarguitur quorundam, præsertim mulierum, gravis error & deceptio, existimantium, se non esse verè contritos, nisi in ipso quoque corpore eum dolorem sentiant. Utilis quidem is est & bonus, si haberi possit, Reginald. Navar. l. c. non tamen est necessarius, neque etiam sollicitè & anxie procurandus, neque, si habeatur, coram aliis spectantibus vel audientibus elicendus: sed potius clam sine ullo alio, præter DEUM, arbitro, juxta illud psal. 4. in cubilibus vestris compungimini: non raro enim hæc in re grave à demone periculum imminet, & superbiæ vanæque gloriæ materia & argumentum inest.

R. P. Stoz Trib. Panit.

15. II. Non est necesse, ut detestatio peccatorum seu contritio certo & longo tempore duret; sufficit ad eam tempus parvum; imò sufficit, si fiat in instanti: sumitur ex Ezech. 18. & 33. ubi Dominus dicit, se, quacunque horâ peccator conversus fuerit, ejus iniquitatum non amplius recordaturum. Et ratio est: quia contritio, licet in instanti fiat, adhuc tamen vera est contritio. Suar. D. 4. f. 5. n. 4. Coninch. D. 2. d. 7. n. 72. Bonac. D. 5. q. 5. f. 1. p. 7. n. 2. Dicast. D. 2. d. 9. n. 187. Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 2.

16. III. Ad veram contritionem non requiritur certa intensio, seu ut fit magna aut summa intensio, intensio physica: sufficit substantia actus, in quamcunque remisso gradu fiat, modò sit vera contritio. Navar. c. 1. n. 7. Suar. f. 4. n. 9. Coninch. n. 70. Reginald. c. 3. f. 3. Henric. l. 4. c. 27. n. 6. Dicast. D. 2. d. 7. n. 163. Laym. n. 1. Fill. tr. 6. c. 9. n. 235. Bonac. n. 3. & alii. Tum quia nulla ulpam in Sacra scriptura extat mentio, aut præceptum de certo aliquo intensiois gradu, cum per poenitentiam vel contritionem peccator ad DEUM convertitur, aut, ut convertatur, commonetur. Tum quia peccatum mortale, in quamcunque remisso sit gradu, sufficit ad gratiam sanctificantem destruendam; ergo è converso, quamcunque remissa sit contritio, sufficit ad eandem gratiam recuperandam. Tum quia aliàs semper anxii essemus, dubitantes, an sufficientem doloris gradum haberemus: nullus enim est dolor, qui non possit esse intensior, ut omnes sentiunt, & experientia, quæ est rerum magistra, cap. quàm sit. de Elect. in 6. docet: imò, quod gravius est, semper

G

semper existimaremus, nos, quocunque motu à peccato ad DEUM converteremur, præceptis divinis non satisfacere, & manere adeo semper in statu peccati. Unde adduceremur in desperationem de nostra salute, & aperiretur via blasphemæ sentiendi de DEI bonitate, qui medicinam animæ nostræ instituerit, in qua tamen pacem & tranquillitatem invenire non possemus. Nec refert, quòd dicatur, quòd graviora fuerint peccata, eò etiam graviolem debere esse dolorem: hoc enim intelligendum est non de obligatione præcepti, sed de consilio, honestate & decentia, vel etiam de utilitate. Utique enim eo utilior est dolor, quòd est major. Navar. n. 35. per eum enim semper remittitur aliquid pœnæ temporalis, & eò plus, quòd ille fuerit major. Unde ita perfici potest, ut tollat omnem reatum pœnæ, ut notatur in cap. Mensuram. Dist. 1. de Pœnit. Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 1.

17. IV. Debet tamen contritio in alio sensu esse summa, nempe *appretiative*, hoc est, debet quis peccata detestari super omnia, quæ peccata non sunt, detestabilia, hoc est, ita ut, si necessarium esset, vel peccatum, vel quodvis aliud etiam gravissimum malum, modò peccatum non sit, detestari, execrari & fugere, voluntas potiùs desisteret à detestatione aut fugâ cujusque mali, quàm à detestatione peccati: hâc enim ratione censetur voluntas peccatum præferre omni alteri malo, & detestari super omnia: & meritò, cum enim peccatum, quo DEUS offenditur, sit summum malum, debet etiam super omnia odio haberi, sic, ut ob nullam rem hujus mundi, ipsam

etiam vitam conservandam, licitum sit unquam peccare, sed homo potiùs paratus esse debeat, quidlibet pati, quàm vel beneplacitum, aut gratiam vel amicitiam DEI amittere, vel DEO fastidium seu displicentiam creare. Bonac. l. c. Fill. l. c. n. 137. Suar. f. 9. à n. 9. Coninch. n. 68. Reginald. n. 35. Dicast. D. 2. d. 7. n. 168. & alii communiter. Potest in declarationem hujus doctrinæ adferri exemplum Matris, jacturam filii unice dilecti, & catuli alicujus perchari passæ. Hæc enim, si de intentione actûs loquamur, sape longè acerbius deslebit & lugebit mortem catuli, quàm filii; & tamen, si interrogetur, utique, nisi stulta sit, respondebit, se mortem filii multò plus aestimare, quàm mortem sui catuli, adeò que se, si in potestate esset, potiùs malle eligere catuli, quàm filii tam dilecti mortem. Hic autem non est necessarium, ut detestemur peccatum cum explicita comparatione ad alia mala juxta dicta *suprà* n. 12.

18. V. Contritio, ad delenda peccata mortalia idonea, debet esse actualis & explicita, adeo ut virtualis & implicita nullo modo sufficiat, quod post Concilium Trident. *sess. 14. cap. 13.* videtur esse adeo certum, ut Suar. D. 20. f. 1. contrarium judicet, temerarium esse; Vasq. verò *de Pœnit. q. 92. a. 1. d. 1.* erroneum. Licet ergo communissima Theologorum sententia sit, amorem DEI super omnia tam efficacem esse, ut, cum in se contineat virtualiter dolorem de peccatis, ad peccata mortalia, etiam extracatum Martyrii & Sacramenti, abolenda valeat; tamen ob tam gravem virorum doctissimorum censuram negandum non est,

est, eum ad Sacramentum tam necessarium esse, ut, si de peccatis mortalibus agatur, id sine eo sit omnino irritum. Tamb. l. 1. c. 3. §. 1. n. 1. §. 33. An autem idem sit, si ad hoc Sacrum Tribunal adferantur peccata non nisi venialia, jam dudum dubitatum est à Theologis: Et licet id videri possit esse certum, quòd, sive peccata venialia, sive mortalia exhibeantur, Sacramentum sine suis partibus essentialibus, inter quas est dolor de peccatis, constare non possit; nihilominus tamen Concilium in has scholasticas lites, an scilicet ad Confessionem venialium sufficiat dolor virtualis in amore DEI super omnia situs, se immiscere non voluit, sed aliquid relinquere Disputationi Theologorum. Id quod inde satis colligitur, quòd *sess. 14. c. 4.* in fine dixerit, ad Sacramentum hoc (Pœnitentiæ) requiri tanquam partem proprium motum pœnitentis: videtur enim hîc universim Confessione loqui, & de Confessione venialium verificari, etsi præcedat tantum virtualis, quem dixi, dolor; nam & hîc est proprius motus pœnitentis. Quando ergo Concilium ad Confessionem requirit dolorem, & quidem, ut contendunt, explicitum, de peccatis mortalibus intelligendum id est: de his enim solis suam isthîc doctrinam quoad explicitum de peccatis dolorem tradit. Tamb. n. 1. qui postea n. 2. addit, Præposito & alijs hanc sententiam non esse improbabilem, ut adeo, qui eam securus esset, etiam in conscientia securus esset futurus. Sed ego me in hæc ulterius non immisceo, contentus indicasse breviter, quid alijs viris peritis ac doctis videatur probabile.

19. VI. Eadem contritio debet esse supernaturalis: Bonac. p. 3. Henriq. l. 4. c. 21. n. 6. §. c. 26. n. 5. Suar. D. 5. f. 1. n. 2. §. alijs communiter: Tum quia contritio debet esse dispositio ad gratiam, ad quam ut actus, ex motivo merè humano sine ullo respectu ad DEUM elicitus, aliquid conducatur, tantum abest, ut oppositum sit error Pelagij & sequacium. Hæc autem supernaturalitas ut fidelibus desit, vix est periculum, cum, quando de suis peccatis dolent, ex fide agant, & per eam DEUM apprehendant: quod ad supernaturalitatem sufficere docet Becanus c. 35. q. 1. n. 8. & ut referuntur, Ruiz de volunt. DEI. D. 28. f. 3. n. 1. & Granad. l. 2. de Grat. dumajunt, ad opus supernaturale sufficere, si quis operetur, quia sic decet Christianum; quia sic alijs Christiani solent facere; quia Ecclesia suadet, vel præcipit; quia sic fides docet &c. Unde colligitur, catholicos, etiam rudes, plerumque exercere actus supernaturales, ut proinde nec Confessarius, nec pœnitens ipse debeant esse anxij, an dolor sit supernaturalis.

20. VII. Denique dolor, ut sit idoneus ad Sacramentum fructuosè recipiendum, debet esse universalis. Cum enim juxta communem Theologorum sententiam nullum peccatum mortale remittatur sine altero, necesse est, ut dolor ad omnia mortalia se extendat. Si quis ergo de aliquibus duntaxat doleret, non esset vera Pœnitentia, sed ficta, & simulata. Hoc autem intelligendum de peccatis, quæ nondum ulla contritione aut confessione expiata sunt: contritio enim eò tendit, ut reconciliemur cum DEO,

non ergo extendenda est ad peccata, quæ jam sunt remissa: hæc enim nos non reddunt amplius DEO odibiles & inimicos. Dian. 5. p. 11. 13. R. 33. §. unde, & 10. p. 11. 16. R. 30. & p. 11. 11. 8. R. 51.

21. Aliud est de peccatis venialibus; hæc enim, ut gratiam non tollunt, ita etiam necesse non est, ut omnia simul per contritionem deleantur: possunt ergo quædam eorum remitti, ut tamen alia remaneant: Navar. c. 1. n. 26. Reginald. l. 5. c. 4. n. 42. Imò nec veniale peccatum ullum remittitur illi, qui vigentem ad id affectum retinuerit. Et hæc causa est, quod, cum vix quisquam sit, in quo non perseveret vigens ad nonnulla peccata venialia affectus, rarissime indulgentiarum, etiam plenariorum, acquisitione pœna omnis temporalis (quod alioqui plenarijs indulgentijs tribuitur) extinguatur; non quidem ex earum causa, sed defectu capacitatis hominum, quem viva voluntas ad quodcunque etiam veniale peccatum inducit. Quare id enitendum est, ut contritio, quæ se ad omnem culpam, quantumvis levem, extendat, eliciatur.

ARTICULUS V.

De Varietate, & Efficacia Contritionis.

Ex dictis hæcenus constat, dolorem ad Sacramentalem Confessionem requisitum generatim & formalissimè consistere in detestatione peccati, quod DEI sit offensivum; & eliciendum esse de peccatis commissis omnibus (si quidem mortalia fuerint) tam de ijs, quæ post accuratum examen in memoriam redi-

runt, quàm de ijs, quæ eandem subterfugerunt.

22. Est autem ejusmodi dolor duplex; perfectus unus, qui retento sui generis nomine vocatur Contritio: alter imperfectus, qui vocatur Attritio. Differunt hi duo dolores partim in objecto formali seu motivo proprio; partim in effectu. Nam objectum formale contritionis est peccatum, quatenus est offensa DEI, super omnia dilecti, non alio quàm amicitia amore, ut supra n. 10. est explicatum: si ergo doleas, aut detesteris peccatum propter DEUM purè propterea, quod ei displiceat, aut malum ejus sit, & sic quasi nauseam aliquam & molestiam pariat, erit Contritio. Objectum verò formale attritionis est quodcunque aliud ex enumeratis supra n. 8. Si ergo doleas propter teipsum, quia peccatum tibi nocet, animam derurat, iram DEI provocat, pœnam seu æternam seu temporalem à DEO infligendam meretur, bonis æternis & temporalibus privatus erit Attritio. Consequenter contritio erit actus amoris DEI; attritio amoris nostri; ejusdem enim virtutis est, bonum alicui velle, & de malo ipsius dolere. Laym. l. 5. tr. 6. c. 1. n. 4. Bonac. D. 5. q. 5. s. 1. p. 4. n. 11. & alij. Paucis ergo, & ad caput vulgi, Contritio sic describi potest ex Thoma Zerola in practica Pœnitentiæ cap. 8. Est detestatio peccati propter offensam DEI; Attritio verò sic: est detestatio peccati propter aliquod malum aut incommodum nobis inde proveniens.

23. Jam si & effectum Contritionis & Attritionis consideremus, maximum discrimen inter utrumque istum actum intercedere deprehendemus: nam per contritio-

tritionem statim omnia peccata mortalia, etiam extra Pœnitentiæ Sacramentum, delentur, atque adeo homo in gratia DEI constituitur; sicut DEUS promisit apud Ezechielem *cap. 33. v. 12.* impietas impij non nocebit ei, in quacunq; die conversus fuerit ab impietate sua: sed ista conversio fit per Contritionem perfectam. Et hoc est certum apud omnes; &

24. Notandum bene ijs, qui repentino mortis periculo obruti non habent facultatem confitendi: item ijs, qui propter administrationem vel receptionem alicujus Sacramenti debent esse in statu gratiæ, & non possunt, aut etiam non volunt confiteri, sicut non tenentur, nisi propter Evcharistiam recipendam: item alijs, ne diu hæreant in peccato, & tot bonorum operum, interim factorum, jacturam faciant, aut improvisa morte tollantur: quia quâ horâ non putamus, filius hominis veniet. *Luc. 12. v. 40.*

25. Nititur autem hæc efficacia Contritionis non tam in intrinseca ipsius actus bonitate, quasi ex se & naturâ suâ vim habeat repellendi peccatum, & formaliter justificandi (ut nonnullis Scholasticis Theologis placet) quàm ut Coninch. *D. 2. d. 4. n. 33.* habet, singulari DEI bonitate, & misericordiâ, & clementiâ, & Christi meritis, quorum intuitu DEUS hanc qualemcunq; satisfactionem pro plena acceptat, ut promissit *Ezech. 18. v. 21.* si impius, inquit, egerit pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus suis, iniquitatum ejus non recordabor amplius &c. quem locum Theologi, sensum potiùs quàm verba secuti, sic citare solent; quacunq; hora inge-

muerit peccator &c. quæ in Veteri Testamento dicta sunt, multò magis locum habent in Novo; cum in hoc sit lex gratiæ, faciliorem reddens viam ad cælum.

26. Nec minoris efficaciam est Amor amicitiam erga DEUM: nam & hic habet vim peccata mortalia delendi, etiam extra calum martyrij & Sacramenti. Sumitur id ex varijs Sacræ Scripturæ testimonijs. Nam *Joan. 4.* dicitur: si quis diligit me, diligetur à Patre meo. *Proverb. 8.* Ego diligentes me diligo. DEUS autem peccatorem diligere non potest: siquidem odio sunt DEO impius & impietas ejus. *Sap. 14.* Hoc etiam confirmat illud *1. Petri. 4.* Charitas operit multitudinem peccatorum: & illud *Luc. 7.* dimissa sunt peccata multa, quia dilexit multum. Quò omnium apertissimè facit, quod *1. Joan. 3. v. 14.* dicitur: scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres, scilicet propter DEUM, sive ex vera charitate erga DEUM: ubi expressè ipsi præcisè charitati translatio de morte ad vitam tribuitur: quod sanè falsò diceretur de eo, qui cum eliciisset verum, perfectum, & purum actum charitatis erga DEUM, adhuc tamen maneret in peccato: non enim hic, cum mortem adhuc in se retineret, posset dici translatus ad vitam. Et possunt hæc omnia ex eo majus accipere firmamentum, quòd nemo possit DEUM super omnia diligere, qui hoc ipso non velit DEUM omnibus alijs, quæ DEUS non sunt, anteponere; in tali enim actu virtute continetur etiam dolor de peccatis: repugnat enim, ut ei, qui DEUM sic amat, adhuc placeat aliquid, quod DEO tam amabili displiceat, seu, ut non deteste-

detesterur id, quod DEO gratum non est. Et licet hoc non semper ita advertatur, tamen ita se habet; nemo enim, qui DEUM sic amat, ita constitutus est, ut, si casus incidat, ut necesse sit vel DEUM offendere, vel magnum aliquod malum perpeti, aut magno aliquo bono carere, non potius hoc, quam illud eligat: v. g. nemo non mavult morbum aut mortem perpeti, quam illicitis & superstitiosis modis sanitatem aut vitam conservare; mavult lucrum iniquum amittere, quam modo illicito, usurario adipisci &c. ad huiusmodi autem iacturam præ inimicitia DEI, quam alioqui certò incurfurus esset per peccatum, ferendam paratus esse non potest, quin simul virtute detestatur peccatum, ceu malum displicens DEO. Nec refert, quòd in eiusmodi casibus videatur DEUS præponi uni tantum particulari bono; quia illud bonum non respicitur quòd tale, sed quòd contrarium & displicens DEO, & ideo virtute ad omnia alia extenditur. Et hæc est causa, quòd amor DEI super omnia nomen Contritionis virtualis sortiatur, Navar. cap. 1. n. 9.

27. Nihilominus tamen tam Contritioni, quam amori DEI super omnia annexa est obligatio, peccata, etsi per alterutrum jam remissa sint, suo tempore confitendi: omnium enim causarum cognitionem Christus suæ Ecclesiæ commisit. Id quod ipsemet satis videtur indicare voluisse, cum leprosis jam mundatis nihilominus præcepit, ut se Sacerdotibus sisterent. *Matth. 8. Luc. 17.*

28. Sed, ut jam ad Attritionem revertamur, ea non tantum ex objecto formali, de quo *suprà* n. 22. sed etiam

ex effectu à contritione distinguitur: non enim illa extra casum Sacramenti aut Martyrii sufficit ad gratiam per peccatum amissam recuperandam. Quæ est sententia Catholica desumpta ex Concilio Trident. *sess. 14. c. 4.* Virtus enim restituendi peccatorem in pristinum gratiæ statum, attritioni non convenit ex natura rei (sic enim nec contritioni convenit) nec ex Divina promissione: de hac enim nec ex Sacris literis, nec ex Patribus aut Conciliis, nec ex consensu Doctorum quidquam constat: imò ex Concilio Trident. modò allegato contrarium clarum est.

29. Verùm prius, quam ulteriùs progrediamur, investigandum paucis est, qua ratione gehennæ, aut cujuscunque alterius pœnæ à Divina Providentia in vindictam peccati inflictæ timor, ex quo attritio nascitur, possit esse sufficiens dispositio, cum, quæ ex metu fiunt, videantur admixtum habere affectum, id, quod ex metu alicujus mali incurrendi deseritur, aut abjicitur, quantum est ex se, potius retinendi, quam abjiciendi: quod exemplo alicujus in naufragii periculo constituti declarari potest; hic enim mallet suas merces retinere, quam in mare jactare, licet eas omnino projiciat ex metu vitæ aliàs amittendæ: sic qui attritus tantum est, detestatur quidem peccatum, sed tamen ita, ut si inferni pœnæ, quam aliàs incurfurus esset, non foret, velleret in eodem, quem modò ex metu deserit, statu permanere.

30. Utique hæc dispositio, si alia non sit, est pessima, & proflus inidonea ad Sacramentum, seu validè, seu licitè & fructuosè recipiendum: repugnat enim, reconciliationem cum DEO per Sacramentum

mentum querere, & tamen velle permanere in statu inimicitiae cum DEO: quod omnino vult, qui non aliter, quam priori numero dictum est & expositum, attritus est. Sed res longe aliter se habet, quam paucis sic accipe.

31. Metus, qui hominem à peccato absterret, nascitur ex amore nostri ipsorum sive concupiscentiae, & procedit ab habitu seu naturali seu supernaturali, à quo spes procedit: quia ejusdem virtutis est, bona prosequi & opposita mala fugere. Sicut igitur naturalis amor nostri inclinatur, ut amemus bonum nostrum naturale, v. g. panem quotidianum; ita timor ex eo ortus inclinatur ad fugienda mala ei adversantia. Item sicut spes supernaturalis impellit nos, ad amandam nostram supernaturalem felicitatem, ita timor ex ea ortus ab omnibus, quae ei adversantur, nos avertit.

32. Ceterum potest sic spectatus timor adjunctos habere varios actus. I. qui ex metu operatur, potest ita esse constitutus, ut absterreat quidem à peccato, seu detestetur illud; tamen nisi gehenna esset, à peccato nec desisteret, nec illud detestaretur: & hic metus propter admixtum tam perversum affectum utique malus est, quia charitati divinae contrarius est; vocaturque verè *servilis*, & ut monstratum est, ad Sacramentum est prorsus inidoneus. II. Potest metus ille ita concipi, ut cupiamus quidem à peccato abstinere, non tamen nisi quia poenam ob id ab hominibus, non autem à DEO, infligendam metuimus. Et hic metus *Mundanus* vocatur, & ipse quoque malus est; quia peccatum etiam ad talem poenam evitandam non potest esse

medium apium. III. Potest idem metus ita concipi, ut eo moti fugiamus & detestemur peccatum, non præcisè quia ob id reatum poenae, sive à DEO, sive ab hominibus infligendae, incurrimus, de cetero parati ad peccandum; sed quia DEUM, seu Dominum nostrum, & amantissimum nostrum Patrem reveremur & amamus, & idcirco metuimus, ne eum offendamus, & indignationem apud eum incurramus. Et hic timor *filiatis* appellatur, de quo loquitur Tridentinum, vocans eum Donum DEI, & Spiritus Sancti impulsum, nondum quidem inhabitantis per gratiam, sed moventis ad poenitentiam, ex qua iusti fiamus coram DEO. Quae ut ad facilem etiam rudiorum captum aptiora sint.

33. Advertendum est, objecta, ad quae amplectenda metus nos cogit, nobis quandoque esse ingrata & molesta; sic homini naufrago & amanti suas merces valde dura est & gravis earum in mare projectio: alia verò grata & jucunda, vel certè nullam molestiam aut difficultatem secum trahentia; ut si quis mihi mortem minetur, nisi ad famem pellen- dam comedam cibum, alioqui mihi suavem & gratum, aut nisi parùm ambularem, cum tamen in ea ambulatione nullam habeam molestiam aut repugnantiam. Quòd si metus determinet ad objectum prioris generis, tunc oritur aliqua voluntatis resistentia, volentis, si quâ ratione posset, illud potius retinere, quam ob malum imminens evitandum dimittere. Quando verò objectum ex metu deferendum est posterioris generis, tunc nulla intervenit volitio tendens in objectum oppositum illi, quod quis ex
metu

metu amplectitur, sed metus est potius nova ratio boni de novo attrahentis ad objectum. Sic in attritione objectum, quod per illam dimittendum est, est peccatum: & ad hoc pia & DEO devota anima nullum sentit affectum, sed potius illud averfatur, quod DEO sit contrarium: & idcirco si gehennæ aut alterius pœnæ, à DEO infligendæ, metus ad illud deferendum nos permoveat, nulla in hoc metu est inordinatio, nulla erga peccatum complacentia, etiam simplex tantum, nulla propter illud deferendum tristitia aut tergiversatio, multò minus affectus, etiam conditionatè tantum efficax, de peccato mortali commisso aut committendo: affectus enim talis erga peccatum grave est peccatum grave; & tristitia de peccato deferendo peccatum est, & averfatur timori, quem filius morigerus debet suo charissimo patri. Sed hæc de attritione satis, & ultra propositum paulò fufius: ad id verò compulfit necessitas, ut exacta attritionis haberetur notitia, quam difficilem & operosam reddere potuit, quod *supra n. 29.* propositum est.

ARTICULUS VI.

Qualis dolor requiratur ad Sacramentum Pœnitentiæ?

34. Certum & Catholicum dogma est, ad Confessionem Sacramentalem rectè obeundam, requiri aliquem dolorem, ut *suprà n. 2.* vidimus; *Suar. D. 20. f. 3. n. 8.* Sed qualis ille? attritio, an verò contritio, quam ad distinctionem prioris cum addito solemus vocare perfectam. Et hanc quidem ad Confessionis

Sacramentum sufficere, non est dubitandum, cum etiam extra illud sufficiat ad peccatorem DEO reconciliandum. Eam autem ad ejusdem Sacramenti valorem determinatè requiri, sententia est nullo modo probabilis, imò erronea, vel certè periculosa in fide juxta *Suar. D. 20. f. 1. n. 10.* Sed nec attritio determinatè ad eundem valorem requiritur, cum abundè satis sit contritio. Itaque alterutra est necessaria, fere perinde, ut Philosophi solent dicere, alterutrum oculum, sinistrum vel dextrum confusè, neutrum determinatè, necessarium esse ad videndum.

35. Itaque qui confiteri cogitat, debet, si nolit contritionem, elicere ad minus attritionem, ad quam specialiter, præter ea, quæ *art. 4. de qualitatibus doloris.* diximus, requiritur I. ut sit vera; non merè, licet etiam invincibiliter existimata. *Bonac. D. 5. q. 5. s. 1. p. 5. n. 6. Suar. D. 20. f. 3. n. 6. & 16. Coninch. D. 4. d. 5. n. 40. Fill. tr. 7. c. 6. n. 152. & alii.* Confessio enim, ut est pars hujus Sacramenti, debet esse sui ipsius accusatio, non qualiscunque, sed tendens ad reconciliationem cum DEO: atqui nulla est talis, nisi per eam significetur, peccatorem sui peccati ita pœnitere, ut ei peccatum possit per Sacramentum remitti, ergo ut Confessio possit esse pars Sacramenti, debet significare, peccatori inesse dolorem, qui sufficiat ad fructum Sacramenti percipiendum, & consequenter, ne sit falsum signum, debet peccatori inesse talis dolor. Ad hæc, si dolor, quamcunque alias bona fide existimetur adesse, verè tamen desit, deest una pars Sacramenti, & consequenter hoo

hoc nullum est; perinde ut in Sacramento Ordinis, si materia essentialis est tactus, & quidem phisicus Calicis & Patenæ, etiam si aliquis invincibiliter putet, se terigisse, si revera non tetigit, nihil factum est: non enim ignorantia humana mutat materiam, nec DEUS supplet essentialem defectum ob privatum errorem: quod ipsum cum proportione dicendum etiam est in præsentia materia.

36. II. Ut sit efficax. Bonac. D. 5. q. 3. p. 2. n. 13. Suar. D. 5. s. 1. n. 5. & D. 20. s. 4. n. 7. & alii, quia in iudicio reconciliativo, quale est hoc Sacramentum, non potest esse vera lumen accusatio sine dolore efficaci, qui nempe excludat omnem omnino voluntatem peccandi, qualis sanè non est simplex displicentia seu nolletas, quæ peccatum aversamur: ea enim non excludit absolute complacentiam in peccato mortali, cum sæpè faciamus, quæ nobis aliquatenus displicent: v. g. sanitatis gratiâ sumimus amaras potiones, quarum amaritudo displicet; Judex reum laqueo addicit, cujus vicem ex humano commiserationis affectu dolet: sic & peccatum displicet, tamen homini alicujus obtinendi, vel incommodi vitandi causâ perpetratum placet. Debet ergo voluntas absolute & efficaciter tollere peccatum, quocumque demum fudo sit illitum. Qui actus communiter sic solet explicari: Peccatum, quod commisi, ita mihi displicet, ut, quantum in me est, nolim id unquam à me perpetratum, & velim tam hoc, quam quodcumque aliud amplius nunquam perpetrare.

37. III. Ut sit universalis: Suar. D. 20. s. 4. n. 23. Etsi enim attritio ut plurimum nitatur motivo aliquo particulari, R. P. Stoiz Trib. Pœnit.

v. g. ob turpitudinem talis peccati in genere, tamen nisi procedat ex voluntate, detestante peccatum non jam ex ejusmodi motivo particulari, sed ex voluntate quadam universali, extendente se virtualiter ad omnia peccata mortalia commissa, nihil prodest. Nam ejusmodi detestatio cadens super unum peccatum, non excludit affectum erga alia peccata, & consequenter ad ea delenda non potest conducere: cum ex una parte nullum peccatum mortale deleatur sine alio; ex altera verò nullum à DEO remittatur, quod peccatori ipsi non displiceat. Itaque actus attritionis, ut sit universalis, sic exponi debet: Detestor peccatum, quod sit contra DEUM, justum omnium quidem scelerum, sed præcipue istius, quod ob suam singularem turpitudinem mihi summopere displicet, Judicem & unam etiam severum Vindicem.

38. IV. Sufficit etiam, cum est cognita: hoc est, etsi sciam, me ad detestationem peccati non moveri, nisi ex metu gehennæ aut alterius pœnæ, adhuc tamen sufficientem ad Sacramenti, tam valorem quam fructum, dispositionem adfero, saltem extra articulum mortis. Coninch. D. 3. d. 1. n. 4. & alii communiter omnes. Etsi enim attritio cognoscatur ut talis, id est, profecta ex metu pœnæ, adhuc tamen est vera peccati detestatio, estque adeo & manet dispositio ad Sacramentum etiam fructuose percipiendum sufficiens. Atque hinc Theologi communiter dicunt, Sacramentum ex attrito facere contritum: quod non est intelligendum formaliter, quasi unus actus transmutetur in alium; sed virtualiter, quod eundem effectum operetur.

H

quem

quem alioqui contritio habuisset extra Sacramentum, Laym. l. 5. rr. 6. c. 2. n. 2. perinde ac si aliquis diceret, ex cupro fieri argentum, cum cuprea moneta auctoritate Principis tantumdem valoris tribuitur, atque alias haberet argentea.

39. Dixi: *Saltem extra mortis articulum*: de hoc enim diversimode sentiunt Auctores. Nam Coninch. n. 6. Suar. D. 35. f. 4. n. 18. Laym. n. 6. § 7. existimant, hominem moribundum, non quidem ex obligatione Sacramenti, sed ex ordinata sui ipsius charitate, teneri ad elicendum actum perfectæ contritionis, ne salutem suam æternæ damnationis periculo exponat, si fortè attritio cum Sacramento non sufficiat. Sed Vasquez in 3. p. Tom. 4. q. 86. a. 2. dub. 6. Fagund. 2. p. l. 2. c. 4. n. 13. Dian. 3. p. rr. 13. R. 33. à §. *quintam*. & alii contrarium tenent, & meritò: ex eo enim, quòd sit cognita, non amittit suam vim, etiam pro mortis articulo, ut adeo metus ille Suarezii & aliorum vanus sit, & irrationabilis: cur enim metum ne fortè non sufficiat attritio, cum ex fide catholica certus sim sufficere, ut ex Trid. sess. 14. cap. 4. & can. 5. constat, sed etsi non omnino certum esset ex fide, sufficeret tamen certitudo moralis. Nec quisquam ex charitate tenetur, securissima media salutis eligere; alioqui tenerentur omnes ægri pro majori securitate confessionem generalem instituere, contritionem sæpius iterare, ne fortè prior confessio vel contritio non fuerit valida; quod est contra praxin omnium etiam proborum fidelium, ægrotis nimis onerosum, & scrupulis plenum.

40. V. Attritio (idem est de contri-

tionem) debet cadere super ipsa peccata, & esse actualis seu expressa. Ratione prioris ad Pœnitentiæ Sacramentum suscipiendum non sufficit actus, quo quis dolet, se non dolere de peccatis. Bonac. D. 5. q. 5. f. 1. p. 3. n. 7. Tamb. in Method. Confess. l. 1. c. 2. §. 1. n. 1. Laym. c. 4. n. 5. & alii. talis enim dolor non est detestatio peccati, sed dolor de carentia attritionis. Nihilominus tamen, quod solatio esse potest hominibus aliquin anxii, ne fortè non doleant de suis peccatis, cum tali actu, quo quis dolet se non dolere, ut plurimum conjunctus est dolor de peccatis; potest enim iste loquendi modus habere hunc, eumque sanum sensum: doleo, quòd non habeam dolorem magnitudini meorum peccatorum satis proportionarum: in quo actu includi dolorem de peccatis clarum est.

41. De posteriori jam supra n. 16. dictum est: Ratione autem illius prioris ad susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ etiam non sufficit detestatio peccati, quæ in voluntate recipiendi hujus Sacramenti implicitè continetur. Bohac. n. 5. & alii communiter. quia detestatio, inclusa in voluntate suscipiendi Sacramentum, non est propriè attritio, quæ tamen ut minus requiritur juxta n. 35. ad Sacramentum: voluntas certè confitendi non est ipsa voluntas dolendi, seu dolor, & detestatio peccati; quamcunque enim velim suo tempore confiteri, non tamen per hoc præcisè jam nunc detestor peccatum, ut clarum est.

42. VI. Non est necesse, ut seu contritio seu attritio de singulis peccatis mortalibus singillatim eliciatur, hoc est, ut singulis

singulis peccatis mortalibus proprius ac specialis dolor respondeat. Laym. n. 3. Bonac. p. 5. n. 1. Suar. D. 4. s. 6. n. 3. Reginald. l. 5. c. 4. n. 51. Valent. T. 4. D. 7. q. 8. p. 6. in princ. Navar. c. 1. n. 25. & alij. quia cum plures dolores non possunt simul elici, sed ad eos eliciendos necessaria sit temporanea quaedam successio, quaestio de prima contritione est, an ea statim, ut elicitur, suum habeat effectum, vel non, sed tum primum, cum de ultimo peccato mortali elicitur contritio? sed hoc posterius dici non potest, quia contritio est in ordine ad hunc effectum delendi peccatum causa necessaria, atque adeo more aliarum similium causarum statim, ac ponitur, suum habet effectum. Prius autem etiam dici nequit, quia posteriores contritiones omnes essent inutiles, ac frustraneae: quid enim agerent, quando prima jam suum consecuta est effectum, nempe remissionem peccati, & quidem omnis, cum unum sine altero non remittatur; sub hac ergo sufficit unus & simplex dolor contritionis, elicitus generatim de omnibus peccatis mortalibus commissis, consideratis sub una eademque ratione, quod sint offensa DEI, nobis super omnia dilecti, & quidem amore benevolentiae seu amicitiae. Praterquam quod nullum usquam fundamentum extet, ex quo erui possit obligatio, singula peccata mortalia singillatim detestandi, etiam per attritionem. Ad quid ergo aggravemus jugum Christi, alioqui suave & leve?

43. VII. Sed nec istud opus est, ut, cum contritionem elicimus, omnia & singula peccata mortalia revocemus in

memoriam, quantum quidem praecise est ex praeccepto contritionis. Layman. n. 3. Bonac. p. 6. n. 1. Suar. D. 4. s. 6. n. 9. Valet. D. 7. q. 8. p. 6. Coninch. D. 2. d. 6. n. 51. & d. 8. n. 76. & alij. Tum quia nullum seu naturale, seu positivum praecceptum extat, quod, cum elicienda est contritio, obliget ad singula peccata specialiter recogitanda: tum quia contritio in instanti potest elici, cum tamen memoria singulorum peccatorum & distincta cognitio nonnullam temporis moram requirat. Sufficit ergo confusa peccatorum commissorum notitia, ut deus possimus conteri: hac enim notitia supposita bene possumus apprehendere, totum illum peccatorum cumulum DEO super omnia dilecto displicere. Et hinc qui facto conscientiae diligenti examine tantum unius peccati mortalis reum se apprehendit, adhuc justificari potest, si de illo contritionem eliciat, etiam aliorum, quae etiam commisit, modo non recordetur: contritio enim ista interpretative & virtualiter includit detestationem omnium ceterorum, quorum memoria modo non subit: detestatio enim illa est virtualis dilectio DEI; nemo autem DEUM potest super omnia diligere, nisi interpretative detestetur omne id, quod DEO displicet. Suar. n. 17.

44. Dixi autem: quantum quidem praecise est ex praeccepto contritionis: nam si instituenda sit post contritionem Confessio, nemo dubitat, quin in memoriam revocanda sint omnia & singula peccata mortalia, non jam propter contritionem, sed propter Confessionem, ad cuius integritatem spectat, ut, facto diligenti

conscientiæ examine, omnia peccata gravia occurrentia explicentur particulatim, nisi causa sit, quæ excuset.

45. Ceterum quamcunque ea, quæ *supra à n. 34.* de efficacia attritionis cum Sacramento dicta sunt, ita se habeant, nihilominus tamen eò conniti consultiſſimum est, ut vera contritio, quæ ex puro DEI amore super omnia concipitur, in nobis exciteretur; cum vim habeat multò majorem ad tollenda peccata, fructusque in anima inexplicabiliter uberiores producat.

46. Et licet cum Navarro de Jubilæo & Indulgentiis *notab. 17.* non pauci existiment, contritionem esse difficilem, & eam ob causam nec multos esse, qui Jubilæa lucentur; non pauciores tamen sunt, qui cum Diana & Antonio Suctetio, magno Societatis & Theologo & Alcerâ, in suis pijs considerationibus prope finem, sibi persuadeant, esse facilem. Quibus libenter assentior: non enim credendum est, medium illud, quod ab exordio mundi usque ad legem gratiæ erat unicum ad delenda peccata mortalia, tam arduum ac difficile fuisse, & etiamnum esse, ut pauci fuerint, vel etiamnum sint, qui id in sua habuerint, habeantve manu, Divinâ tamen gratiâ adjuti; alioqui ingens fuerit & sit infelicitas hominum ob difficultatem assequendi beatitudinem, etiam in populo DEI. Aliter ut sentiamus, infinita DEI bonitas suadet; certe enim, qui semel veram DEI æstimationem induxit in animum, & mediocrem suæ salutis curam suscepit, non videtur admodum debere laborare in elicienda perfecta contritione; nimis enim apertum est, sum-

um bonum super omnia amandum esse, & ejus offensam super omnia detestandam.

ARTICULUS VII.

Quando elicienda sit Contritio?

47. Cum juxta dicta *suprà n. 2. & n. 34.* contritio ad Sacramentum Pœnitentiæ tam necessaria sit, ut hoc sine illa futurum sit omnino nullum, & invalidum, ea necessariò debet præcedere saltem absolutionem; quia Confessarius tanquam judex non potest ferre sententiam, nisi cognoscat dispositionem pœnitentis, an dignus sit absolutione. Et sane nisi contritio (latius sumpto hoc vocabulo pro detestatione peccati ob DEUM offensum, sive dein sit perfecta contritio, sive non, sed tantum attritio) præcedat absolutionem, hæc suo frustrabitur effectu non sine Sacrilegio. Bonac. *D. 5. q. 3. p. 2. n. 20.* non enim effectus iste producit, nisi in subjecto capaci, quale non est homo, qui de suis peccatis verè non dolet.

48. Sed nunquid & Confessionem ipsam debet antecedere? Ita quidem sentiunt Coninch. *D. 4. d. 6. n. 44.* Laym. *l. 5. tr. 6. c. 4. n. 4.* & alii probabiliter, quia Confessio non est nuda & simplex rerum gestarum enarratio, sed accusatio sui reconciliativa cum DEO: debet ergo procedere ex displicentia & detestatione peccatorum. Verùm Bonac. *D. 5. q. 3. p. 2. n. 18.* Suar. *D. 20. f. 4. n. 31.* Tamb. *l. 1. c. 2. §. 4. n. 4.* & alii, quos refert & sequitur Lugo *D. 13. f. 2.* non minùs probabiliter negant, dicuntque satis esse, si Confessionem comitetur, vel certè prior sit

fit absolutione : tum quia sic usu receptum est, ut fideles, postquam sua peccata jam recensuerunt, excitentur ad dolorem de peccatis eliciendum; quod signum est, non esse necessarium, ut tempore prior sit ipsa Confessione; tum quia nihilominus Confessio habere poterit rationem accusationis reconciliativæ per actum subsequenter, cum quo subicitur absolutioni; quod etiam in iudicio forensi reconciliativo cernitur, in quo potest aliquis suum delictum patefacere, & dein primum signa poenitentiae exhibere. Non igitur requiritur, ut dolor tempore precedat Confessionem; satis est, si vel inter confitendum eliciatur, vel saltem, facta jam peccatorum enumeratione, prius quam absolutionis beneficium impertiatur.

49. At quoniam contritio communiter solet antecedere Confessionem, quanto tempore precedere potest? Generaliter tanto, quantum requiritur & sufficit, ut unus actus cum alio possit prudenti iudicio censei adhuc unum moraliter constituere. Hæc est familiaris & communis Theologorum doctrina: sed ad praxin restat difficultas, quantum sit illud tempus, quod in proposito nostro, iudicio prudenti, censei possit, ut unitas aut conjunctio moralis inter duos illos actus, contritionis, & Confessionis, non destruat. Varij variè sentiunt.

50. Et I. quidem aliqui apud Dianam 3. p. 17. 4. R. 116. hæc in re sunt nimis laxi: existimant enim, si Confessio peccatorum jam antè cum debito dolore expositum fiat, non opus esse novo dolore, sed sufficere priorem, jam olim, fortè antè annos benè multos, habitum, quia

inde procedit hæc ipsa Confessio. Quorum sententiam Diana l. c. ait, sequi posse illos, qui ordinariè confitentur venialia tantum, & cum illis unum vel alterum mortale jam aliàs per Confessionem expiatum. Sed utique tunc necessarium est, ut tam antiquus dolor non sit per actum contrarium, vel peccatum mortale posterius retractatus.

51. II. Alij sunt minùs laxi: ajunt enim, contritionem adhuc unum quid moraliter cum confessione præsentem constituere, etsi quatuor, vel quinque, vel pluribus etiam diebus prius eliciatur, modo interea, quod jam etiam prius monui, non revocetur per actum aliquem contrarium. Ad hoc ita asserendum ducuntur, quia, inquiunt, Confessionis Sacramentum instituitur per modum Judicij, quod, si forense est, sæpe in longum tempus, imò & annos protrahitur: quidni idem etiam in foro conscientiae seu Sacramentali in praxin deducatur? certè in veteri seu prima Ecclesia solebant fideles in principio quadragesimæ confiteri, & in fine ejusdem primum absolvi. Ita Hurtadus apud Dianam 5. p. 17. 14. R. 67. sed ego istius, & magnæ satis inter utrumque hunc actum, contritionis scilicet & Confessionis, distantiae non velim esse cuiquam auctor. Addo tamen, doctrinam istam posse esse solatio timoratis aut scrupulosis, qui semper metuunt, solliciti, ut post contritionem elicitam tardiùs confiteantur, quàm ut unitas hujus judicij ferat.

52. Itaque alij III. sunt quasi medij, & concedunt tres quatuorve horas. Imò alijs IV. non videtur esse nimia distantia inter dolorem & Confessionem, si is vesperi,

ARTICULUS VIII.

lperi, quim & toto die præcedente ante Confessionem eliciatur, & altero die si-
re alio novo dolore Confessio institua-
tur. Dian. 5. p. rr. 14. R. 67. Tamb. n. 5,
apud quem etiam Lugo. D. 14. f. 4. n. 36.
in fine. & n. 37. *in princ.* idem videtur
sentire. Quibus ego libenter assentior,
& præterea lubens admitto, eum, qui
paulò antè, vel etiam heri confessus ho-
die iterum confitetur, vel eadem pecca-
ta, vel quæ exciderant, de quibus tamen
antè, saltem implicite, doluit, non tene-
re elicere novum dolorem.

53. Sed adhuc restat in præsentem re-
na parva dubitatio: an videlicet ad con-
tritionem necessarium sit, ut eliciatur ex
proposito seu intentione confitendi, v. g.
sic: quia volo confiteri, idcirco dolebo
de peccatis meis, & doleo. Et neces-
sarium esse plurimi docent, quia existi-
mant, sine ejusmodi relatione contritio-
nem non posse esse partem futuræ Con-
fessionis: sed Tamb. §. 3. n. 3. & ab ipso
relatus Lugo D. 14. f. 4. ajunt, rectè qui-
dem id ita fieri, sed negant esse neces-
sarium; satis esse, si quis doleat de pec-
catis, etsi, cum doluit, nullam penitus
habuerit cogitationem de instituenda
Confessione, modò postea illo dolore
uti velit ad Sacramentum percipiendum:
v. g. sic: quoniam jam elicui contritio-
nem, ego accedam ad Confessionem.
Verùm ego existimo, nulli saltem per-
fectè contrito movendam esse litem in
hoc puncto: etsi enim expressè suum
hunc dolorem non referat ad futuram
Confessionem, refert tamen implicite,
cum in dolore perfectò virtute & inter-
pretativè contineatur voluntas confiten-
di sua peccata.

An adhuc aliis quoque temporibus
elicienda sit Contritio?

54. Sermo est de contritione perfe-
cta, eaque vel formali & explicita, vel
virtuali & implicita. Et quidem toto il-
lo tempore, quod ab exordio mun-
di usque ad legem gratiæ fluxit, contri-
tionem perfectam fuisse sufficientem di-
spositionem ad gratiam, per peccatum
deperditam, recuperandam, nemo dubi-
tat; imò verò etiam fuisse necessariam,
& quidem unice, & eliciendam saltem
in articulo mortis. Cum enim Sacra-
menta veteris legis non habuerint ullam
vim veram, recipienti illa gratiam con-
ferendi, & idcirco sæpius ab Apostolo
vocata sint inania, egena, & infirma e-
lementa; nec aliud tunc remedium, quo
homo se in statum gratiæ restitueret, fue-
rit præter contritionem, juxta illud Ezech.
18. si impius egerit penitentiam ab om-
nibus iniquitatibus suis, vitâ viver, &
non morietur; consequens est, contri-
tionem fuisse in veteri lege necessariam,
& quidem vel maximè pro articulo mor-
tis: præceptum enim contritionis, quod
etiam jam tunc, in lege nempe veteri,
viguit, saltem pro eo articulo urgebat, &
implendum erat: de quo etiam non est
ulla dubitatio; si enim pro eo articulo,
in quo cardo aternæ felicitatis versatur,
non urgeat hoc præceptum, nescio sanè,
quando tandem urgeat?

55. Et hæc obligatio eliciendi contri-
tionem, vel expressam vel implicitam,
pro articulo mortis etiam in Lege nova
& Evangelica viget: quæ est communis
sententia

entia Theologorum, quos satis magno numero refert & sequitur Bonac. *D. 5. q. 5. p. 2. n. 1.* & quidem independenter à Sacramento Pœnitentiæ; ad hoc enim etiam in eo articulo sufficit attritio cognita juxta dicta *n. 39.* Ratio est: quia præceptum contritionis, etsi non semper, (cùm sit affirmativum) aliquando tamen, ne sit aliò qui frustraneum, obligabit, & implendum est. Non est autem tempus, quod meliùs aut commodiùs ad ejus præcepti executionem determinari possit, aut debeat, quàm articulus mortis. Hinc Confessarii & alii, qui morituri assistunt, debent esse valde solliciti, ut morituros ad eliciendam contritionem saltem virtutalem adhorrentur, inducant & excitent: ad quam etiam ipsi morituri se excitulare debent, cùm adhuc sunt integris sensibus.

56. An autem idem contritionis præceptum etiam extra mortis articulum obliget, controversum est. Loquor autem de obligatione directa, proveniente immediate & formaliter ex ipsomet contritionis præcepto. Varij variè sentiunt. I. Scotus & alii apud Reginald. *l. 5. c. 2. f. 4. n. 22.* existimant, quolibet die festo propter sanctitatem dici eliciendam esse contritionem: sed hi fundamento carent, quia ex Ecclesiæ præscripto ad festorum Sanctificationem non requiritur, nisi auditio Sacri & cessatio ab omni opere servili; quorum utrumque absque contritione fieri potest. Coninch. *D. 3. d. 3. n. 21.* Reginald. *l. cit.* Valent. *T. 1. D. 7. q. 8. p. 4. assert. 3.* & alii.

57. II. Navar. *c. 1. n. 31.* post Adrianum obligat peccatorem ad contritionem, imminente magnâ populi calamita-

te, cui averrendæ publicæ instituitur comprecatio. Sed Bonac. *n. 6.* cum Vasq. quem refert, de Pœnit. *q. 36. a. 2. d. 6. n. 6.* hanc obligationem non agnoscunt, cùm nullum illius sit in ullo jure, etiam naturali, fundamentum; DEUS enim etiam peccatores cum fide petentes exaudit.

59. III. Richard. Gabriel, Paludan. & alii apud Valent. *§. secunda assertio.* tenent, contritionem eliciendam esse, quoties peccatum commissum practice, id est sub ratione detestabilis, occurrit memoriæ: sed Valent. *ibi d.* Bonac. *n. 9.* Suar. *D. 15. f. 4. n. 2.* Reginald. *f. 3. n. 19.* Navar. *n. 31.* negant hanc obligationem, & meritò. Repugnat enim praxi Confessariorum, ex quibus, ut arbitror, ne unus erit, qui pœnitentes, etiamsi rarissimè, v. g. intra unius anni spatium semel, confiteantur, interroget, an & quoties intra illud tempus peccati commissi memores fuerint, & post illam memoriam nihilominus omiserint elicere contritionem: quis tam grave onus seu Confessariis seu confitentibus imponat? Multò minùs tenetur quis actu conteri de peccato jam semel per contritionem delero, & denovo in memoriam etiam practice redeunte. Dicast. *D. 3. d. 2. n. 10.* Suar. *D. 15. f. 4.* Valent. *cit. p. 4.* Non enim ulla lex divina extat, quæ jubeat bis, ter, centies aut sæpiùs &c. de eodem peccato jam semel remisso pœnitentiam agere. Certè DEUS non est tam rigidus Judex, ut bis in idipsum judicer. Navar. *n. 32.* Imò de eodem peccato jam dimisso *ut dimisso* non potest quis secunda vice conteri: quia contritio tendit ad reconciliationem cum DEO, qualis

qualis etiam per contritionem quæri non potest de peccato ut deleto. Bonac. p. 4. n. 3.

59. Dico: de peccato ut dimisso: nam si hoc consideretur, ut olim commissum, & quatenus aliàs facit hominem DEO odibilem, bene potest esse objectum contritionis. Sed licet saluberrimum sit consilium, frequenter de peccatis commissis conteri; non expedit tamen, ut Navar. l. c. docet, antiqua peccata, præsertim carnalia in particulari sæpe revocare in memoriam, etiam in ordine ut de iis de novo doleamus. Cùm enim, quæ delectabilia sunt, ad sui, maxime si in particulari considerentur, desiderium sæpe valde vehemens alliciant, extra periculum vix esse potest, qui eorum læpe, sub prætextu novæ super iis contritionis eliciendæ, recordatur. Vides, quàm parùm sæpe commodi ex tam crebra & particulari peccatorum commissorum recordatione hauriamus. Præstat ergo, ea, nisi peculiaris ratio aliud permittat, perpetua oblivione sepelire, quàm ut ex eorundem frequenti recordatione novam de iis complacentiam, & non rarè etiam denuo repetendi desiderium in nobismet ipsis fulcitemus, & in gravem adeo apud DEUM offensam incurramus.

60. IV. Et si verè extet præceptum Divinum de contritione ab eo, qui peccati mortalis reus est, eliciendâ, ut Dicast. D. 3. d. 1. n. 2. & alii ab ipso relati, inter quos est Suar. D. 1. s. 1. Valent. p. 3. §. est igitur. Lugo. D. 7. n. 170. nihilominus tamen ea non statim, ut peccatum commissum est, elicienda est. Suar. D. 15. s. 2. n. 2. Coninch. n. 24. Dicast. d. 3. n. 24. Valent. p. 4. Henriq. l. 4. c. 5.

n. 7. Lugo. D. 7. n. 196. & multi alii apud ipsos: tum quia præceptum hoc est affirmativum, ac proinde moraliorum similium præceptorum merito censeri debet, non statim obligare, sed certò tantùm tempore, maxime pro articulo mortis, ut supra n. 55. expositum est, tum quia nec ex Confessariorum, nec ex confidentium usu & praxi quidquam de ea obligatione constat. Nullus enim Confessarius, ut arbitror, est, qui in Confessione scrupulosè & anxie examinet, an quamprimum, ut quis peccavit, habuerit de eo peccato contritionem, nec contentes ipsi solent de eo se accusare: esèrque nimis onerosum & grave, sub novo peccato mortali obligare ad contritionem mox eliciendam. Inde enim sequeretur, eum, qui contritionem post peccatum differt, continuè & semper peccare graviter, saltem quoties advertit, se in peccati mortalis statu esse, & posse de eo conteri, & tamen non conteritur. Præterquam quòd etiam Summi Ecclesiæ Prælati graviter reprehendi deberent, dum in re tanti momenti suo officio desunt, & negligunt commonefacere fideles de tam gravi & patenti obligatione.

61. Nec hoc est, velle permanere continuè in peccato. Neque enim idem sunt, non velle statim de peccato conteri, & velle in peccato permanere: potest enim, qui differt contritionem, seu, qui non vult statim dolere de peccato, dupliciter esse constitutus: primò ut eliciat novum actum, qui sit approbativus peccati & statûs, in quo nunc est peccator; vel secundò, ut, licet non approbet peccatum, nondum tamen velit medium,

dium, quo à peccato liberetur, tam citò adhibere: prius utique malum est, & illicitum; non item posterius: hoc enim aliud non est, quàm non velle statim dolere. Cùm autem nullum præceptum extet de dolore statim eliciendo, non est peccatum, velle in hoc sensu manere in peccato usque ad tempus, quo tale præceptum penitendi urgebit. Vide etiam Reginald. l. 5. c. 2. n. 21.

62. Nihilominus tamen, qui vellet contritionem differre ad longum tempus, v. g. ad decem vel plures annos, vel ad ipsam gravem ætatem, etsi ex hoc præcisè capite non esset peccaturus graviter; tamen satis superque indicaret, se modicam, si non omnino nullam, suæ salutis curam habere. Imò Laym. l. 5. tr. 6. c. 2. n. 6. Coninch. D. 3. d. 3. n. 32. Henric. l. 4. c. 6. n. 6. Suar. D. 15. s. 6. n. 3. & alii à peccato mortali non excusant hos procrastinatores: tum quia videntur parvi æstimare amicitiam DEI, extra quam tamdiu sunt, quamdiu perseverant in peccato mortali; tam autem exigua Divinæ amicitia æstimatio gravem videtur injuriam in DEUM continere: tum quia tam longa contritionis dilatio ipsi peccatori est valde periculosa, ut bene exaggerat S. August. apud Laym. Suar. l. cc.

63. Etsi ergo contritio nec statim post peccatum perpetratum elicienda sit, nec sine notabili irreverentia erga DEUM in longum tempus, vel ad ipsam usque ultimam senectutem differenda; laudabilissimum tamen est, & sanctissimum consilium, & homine, qui vel modicam suæ salutis curam gerit, dignissimum, ut, ubi primum in culpam gravem lapsus fue-

R. P. Stoz Trib. Penit.

rit, in pristinam cum DEO gratiam redeat, excitata contritione; ne fortassis in horrendas justissimi ac severissimi Judicis DEI manus incidat, fortè adhuc hodie, hæc horâ, hoc momento, nullam aliam, quàm æternæ damnationis sententiam accepturus. Addo, cùm nemo sciat, odione, an amore dignus sit, Eccles. 9. quemlibet, etsi nullius gravioris noxæ nunc primùm admittæ sibi sit conscius, frequenter tamen contritionis actum debere elicere, ne videlicet bonorum operum, quæ ante Confessionem fiunt, jacturam faciat; pereunt enim omnia, nisi interim, dum Confessio instituitur, contritio habeatur: nam opera, quamcunque heroica sint, generosa & moraliter bona, si fiant in statu peccati mortalis, absque dubio pereunt, & mortua reputantur, quantum attinet ad gratiam & gloriam promerendam. 1. Corinth. 13. & cap. Nihil. de Consecrat. Dist. 5. & quod omnium gravissimum est, nunquam in omnem æternitatem redeunt ad eum statum, ut aliquando reviviscant, & fiant meritoria: & idcirco opera verè mortua vocantur, ad distinctionem eorum, quæ si fiant ab homine justo, postea verò per peccatum subsequens totam suam vim, quam habebant, merendi gratiam & gloriam amittunt, ita ut toto illo tempore, quo status peccati mortalis perseverat, sint quidem etiam ipsa quasi mortua, maneantque ad quidquam condignè merendum prorsus inidonea; quamprimum verò contritio elicitur, redeant ad antiquum statum, & quasi à mortuis resuscitentur, & quod ad pristinam vitam redire possint, mortificata, non mortua appellantur. Ex ut à tam gra-

vi morte quàm citissimè resurgat peccator, totis viribus connitendum est, ne in periculum subitæ & æternæ mortis incidat, juxta illud *Eccles. 5.* Non tardes converti ad Dominum.

64. Et hæc de directâ contritionis obligatione sufficiant. Ad indirectam quod attinet, ea toties existit, quoties alicujus virtutis actus, sive liberè sive ex præcepto, exercendus est, exerceri autem licitè non potest, nisi in statu gratiæ: hoc ipso enim si copia Confessam haberi nequeat, vel Confessio non sit ex speciali præcepto tali actui præmittenda, saltem contritio præmitti debet. Hoc tamen casu, qui eam omittit, non committit speciale peccatum impœnitentiæ, sed contra illam aliam virtutem, quæ tunc erat elicienda. Hinc administraturus Sacramenta, si existat in peccato mortali, tenetur saltem conteri; quod si omittat, non committet speciale peccatum contra virtutem Pœnitentiæ, sed contra Religionem; hæc enim, non autem illa præcipit, Sancta sanctè, hoc est, extra statum peccati mortalis tractanda esse.

ARTICULUS IX.

De dolore peccatorum venialium.

65. Peccata venialia, & quidem sola, ad Sacrum Confessionis Tribunal deferri possè, certum est, & habet fidelium etiam piorum & timoratorum praxis, qui, licet nullius peccati mortalis sibi conscii sint, frequenter tamen, & laudabiliter, confiteri solent. Nihilominus etiam tunc præmittendum esse dolorem, tam certum est, ut à nemine sine gravi nota negari possit. Est enim dolor essentialis pars

Sacramenti, quod proinde æquè suis essentialibus consistere debet partibus, sive exhibeantur venialia sola, sive etiam mortalia juxta dicta *n. 3.*

66. Non est autem necessarium, ut dolor cadat super omnia peccata venialia, etiam quæ Confessionis subjiciuntur. Tamb. *lt. c. 3. §. 2. n. 5.* Suar. *D. 20. f. 6. n. 6.* quia cum nullam habeant cum gratia repugnantiam, unum sine altero remitti potest; & ideo Sacramentum, etsi dolor non super omnia peccata venialia, sed super unum duntaxat cadat, non reddetur ea de causa invalidum. Et hinc etiam, qui cum venialibus confitetur etiam unum vel plura peccata mortalia, abunde satisfacit, si de solis mortalibus doleat, etsi de venialibus nihil cogitet, doleatque. Hoc tamen eventus ex venialibus nullum remittitur, eò quòd tunc, ne virtualiter quidem, super ea cadat dolor; est enim remissio peccati mortalis separabilis à remissione peccati venialis. Bonac. *D. 5. q. 5. si. p. 5. n. 2.* qui postea *n. 4.* addit, actum, quo quis peccata detestatur, ut sunt *gravis, offensa DEI*, non sufficere ad delenda venialia, cum talis actus nullam habeat cum venialibus oppositionem: sufficere verò actum, quo quis peccata omnia, quæ confitetur, detestatur, ut sunt *offensa DEI*; hic enim actus jam suam cum peccatis venialibus habet oppositionem.

67. Econtra verò quando quis eum peccatis venialibus confitetur etiam vel unum duntaxat mortale, dolet verò de venialibus tantum, non de mortali, confessio erit etiam invalida: quia ex una parte peccatum mortale ob defectum doloris non remittitur; ex altera verò parte pecca-

peccatum veniale ei, qui propter mortale inimicus est DEI, non remittitur.

68. Quod autem n. 21. sup. dictum est de peccatis venialibus diversi generis, posse unum remitti sine altero, idem etiam dicendum est de venialibus ejusdem speciei, v. g. de mendacijs jocosis, posse & ex his remitti unum sine altero, si nimirum quis de uno doleat, non de altero: quia cum & ex peccatis venialibus ejusdem speciei remitti unum possit sine altero, non apparet, cur non & hic dolor possit de uno haberi absque eo, quin habeatur de altero; & hoc ipso dispositio ad unum delendum non possit esse sine dispositione ad alterum delendum.

69. Quamcumque autem juxta modum dicta dolor de peccatis venialibus non debeat esse universalis; tamen si quis velit ab omnibus liberari, debet ita de eis dolere, ut dolor iste se extendat ad omnia, saltem virtualiter, quod, ut Reginald. l. 5. c. 4. n. 45. notat, tunc fit, quando quis ita erga DEUM affectus est, ut, quidquid in memoriam veniret, quod ab eo affectu retardaret, illud detestaretur, & doleret se id commississe. Dixit autem *virtualiter*: si quis enim confusè detestaretur omnia venialia sub una communi ratione, quatenus sunt offensa DEI, non video, cur talis non factus sit dispositus ad obtinendam veniam omnium venialium, quæ commisit, & nondum unquam per competentem dolorem delevit.

70. Hic verò dolor debet ad minus esse attritio, etiam in ordine ad Confessionem: si enim ad hanc etiam cum de mortalibus fit, sufficit attritio juxta dicta n. 38. cur non sufficiat, si sola

venialia in Confessione manifestentur? Sed

71. Difficultas jam est, an, sicut contritio extra Sacramentum habet vim delendi peccata mortalia, ut n. 23. diximus, ita etiam attritio habeat similem saltem in homine justo efficaciam delendi peccata venialia. Et videtur non habere, quia alioqui Sacramentum Pœnitentiæ esset frustra institutum, cum nunquam in homine justo reperitur esset, in quod suam virtutem posset exercere: hoc ipso enim, quòd omnem Confessionem præcedere debeat, vel comitari saltem, attritio, jam semper supponeret remissa esse peccata venialia. Quid ergo in tali casu operabitur Sacramentalis absolutio? Ad hoc ego responderem, illud ipsum, quod operatura esset, si semper præmitteretur contritio perfecta, vel fieret confessio de solis peccatis mortalibus jam semel legitimè per Confessionem expiatis. Sicut ergo in tali Confessione non est frustranea absolutio, ita nec erit in altera de peccatis venialibus aliunde jam deletis. Accedit, quòd, si peccatum veniale illi, qui simul cum illo habet peccatum mortale, nunquam sine illo remittatur, juxta S. Thomam, Richardum, Alensem & alios, quos refert & sequitur Laym. l. 5. r. 6. c. 4. n. 16. in hoc Sacramentum jam posset suam virtutem exercere etiam respectu venialis, cum istud in tali casu extra Sacramentum non deleatur per attritionem, Et hanc peccata venialia in homine justo delendi efficaciam in attritione agnoscunt Suarez. D. 11. s. 3. n. 11. Coninch. D. 2. d. 14. n. 124. Dicast. D. 2. d. 17. n. 402. & alij plures ab ipso relati.

72. Sed duo adhuc in præfenti omittere non possumus, nec debemus: an videlicet ad Confessionem peccatorum venialium requiratur actualis dolor; an verò sufficiat virtualis, consistens in desiderio recipiendi Sacramentum, ejusque fructum sine actuali complacentia aut affectu ad peccatum veniale? Et sufficere apud Tamb. *l. 5. c. 3. §. 1. n. 2.* docent Rosella, & Silvester: quorum sententiam non improbabilem vocat Præposit. *D. 2. de contrit. d. 7. n. 73.* & ut probabilem tueretur ipse Tambur. *n. 1.* citatque pro ea Suarezium *D. 12. f. 1. n. 9.* Moventur ad hoc dicendum, quòd Concilium Trident. *sess. 14. cap. 4.* quando ad Confessionem requirit dolorem formalem, videatur tantum de peccatis mortalibus agere, ita ut ea doctrina ad venialia, cum non sint necessaria Sacramenti materia, non sit extendenda; id quod videtur posse colligi ex postremis dicti capitis verbis, videlicet Ecclesiam DEI nunquam docuisse, aut sensisse, Sacramentum Pœnitentiæ absque bono motu pœnitentium gratiam conferre. Hic enim videtur sermo esse generatim de Confessione, & verificari de Confessione venialium: voluntas enim suscipiendi Sacramentum sine actuali affectu ad peccatum utique bonus est motus.

73. Verum ego existimo, Concilio Tridentino hunc honorem dandum esse, ut non credatur eo loco, in quo exactam de Sacramento Pœnitentiæ doctrinam tradere voluit, & explicare, quamam essent partes ejusdem Sacramenti, tam ambiguum fuisse locutum de dolore ad idem Sacramentum requisito; ut in eodem quasi contextu modò actualem require-

ret dolorem, modò contentum esset dolore virtuali. Itaque omnino judico, etiam ad Confessionem peccatorum tantum venialium necessarium esse dolorem seu displicentiam formalem, ne fortè, si aliud dicatur, occasio alijs detur dogmatizandi, ad idem Sacramentum sufficere etiam Confessionem duntaxat virtualem. Et ita docent Suar. *D. 20. f. 6. n. 3.* Reginald. *l. 5. c. 4. n. 47.* & alij communiter. Per motum ergo bonum, de quo ultima Concilij verba loquuntur, intelligitur idem motus, de quo eidem Concilio in principio ejusdem capitis sermo est: nempe *motu contritionis*, qui proinde idem debet esse, sive peccata, quæ clavibus Pœnitentiæ subjiciuntur, mortalia sint, sive venialia; ne aliàs eidem Concilio vel ambiguum ejusdem vocis usum in eadem doctrina impingamus, vel etiam ansam præbeamus dicendi, quemlibet bonum ipsius pœnitentis motum, etsi nullam, sive formalem sive virtualem, oppositionem cum voluntate peccandi habeat (si enim habeat, Dicast. *D. 2. d. 17. n. 416.* sufficere existimat) sufficere ad Confessionem peccatorum saltem venialium: quilibet enim ejusmodi motus est quædam ad DEUM conversio; quidni ergo & sufficiens dispositio ad obtinendam cum Sacramento peccatorum veniam.

74. Alterum est, per subsequens peccatum veniale non revocari dolorem de reliquis peccatis venialibus præteritis elicatum, perinde ut per peccatum mortale novum retractatur dolor de peccatis mortalibus prioribus. Et idcirco licet qui postquam de peccatis mortalibus doluit, & ante absolutionem novum com-

missit,

mittit, per illum dolorem ad percipiendam absolutionem non sit amplius sufficienter dispositus, ut Dicast. D. 6. d. 18. n. 322. Tamb. l. 1. c. 2. §. 4. & alij communiter docent, inter quos apud eundem Tamb. c. 3. §. 4. n. 11. est Lugo D. 34. f. 9. n. 147. est tamen is, qui peccata venialia omnia sub communi ratione offensæ DEI detestatus est, & ante absolutionem in aliud novum veniale v.g. vanæ gloriæ aut mendaciæ incidit, adhuc capax absolutionis: nec ullus hac de re ferupulus conscientijs injiciendus est, etsi in ea Confessione cum peccatis venialibus etiam mortalia fuissent exposita. Lugo n. 145. apud Tamb. n. 12. qui eum sequitur.

QUÆSTIO II.

De proposito non amplius peccandi.

Hæc est altera Pars, quæ in vera contritione includitur: id quod ab omnibus pro explorato habetur.

ARTICULUS I.

De proposito necessitate ad Confessionem Sacramentalem.

75. Remissio peccatorum, sive per contritionem extra Sacramentum, sive per attritionem cum Sacramento queratur, inveniri non potest, nisi præter dolorem de peccatis commissis concipiatur insuper propositum omnino emendandi suam vitam, & impostero abstinendi à peccatis, ut expressè docet Concilium

Florent. cit. & Trident. sess. 14. cap. 4. Nam Ezech. 18. & 33. DEUS peccantibus sub hac conditione veniam promittit: si custodiant omnia mandata sua. Et ipsius etiam naturæ ductu notum est: nam qui ab offenso veniam vult impetrare, nunquam aliquid simile facturum se pollicetur. Nec potest esse vera detestatio commissi criminis, quando alicui adhuc inhaeret affectus paratus denuo idem aut simile quid perpetrandi. Hinc dolor sine tali proposito animi est non verè peccantis & contriti, sed seipsum decipientis, cum DEO ludentis, & cum diabolo facientis. Et ideo etiam tantum at est, ut Confessio sine eo proposito cuiquam prosit, ut etiam gravis Sacriligij reum constituat; atque adeo ipsa Confessio non tam in salutem, quàm in extremam, eamque perpetuam perniciem inducat. Quod Christus etiam indicare voluit, qui, ut in Sacris Scripturis legimus, postquam aliquem sanasset, aliòve beneficio affecisset, subjunxit: Vade, & jam amplius noli peccare. Joan. 8. ne deterius tibi contingat.

ARTICULUS II.

Quanam ex dicto proposito sint devitanda?

76. Si de peccatis mortalibus sermo sit, res est explorata, propositum ea vitandi debere esse universale: alioqui Confessio, quæ sine eo peragitur, non est, nisi inanis quædam, & sacrilega suorum peccatorum enarratio. Quod autem ad peccata venialia attinet, non est necesse, ut propositum de ijs vitandis sit universale: sufficit particulare respiciens saltem aliqua: